

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen BB : 1830-12-6

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen BB : 1830-12-6", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 17*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2000 , s. 86. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-bb-txt-shoot-n24.pdf> (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 17

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden. [Læs CC0-erklæringen](#)

BB:24

Noget om Pagen i *Figaro*; Papageno i *Tryllefløyten* og Don Juan.

For første Gang skal jeg iaften see Tryllefløyten, der har forekommet mig at maatte have Betydning med Hensyn til Don Juan og at udfylde et Stadium mellem ham og Pagen i *Figaro*. Jeg troer nemlig, at Mozart i disse tre Stadier har fuldendt og fuldendt fremstillet en Kjærligheds-Udvikling paa sit umiddelbare Standpunct.

1) Pagen i *Figaro* er det første Standpunct i Udviklingen; det er den ubestemte vaagnende Attraa i en bevidstløs Conflict med Omgivelserne, er det Farvespil, hvoraf efterhaanden en reen Farve udvikler sig; det er det endnu ikke givne Jeg men det vordende Jeg med dets tastende Følehorn. Ligesom al Tilblivelse er en Polemik, saaledes er ogsaa Livet selv; paa det første Standpunct ikke bevidst men en stadig Approximation til Bevidsthed. Den identificerer paa en Maade sig med Verden (Barnets »mig«), men netop fordi det er et Liv, en Udvikling, netop derfor er der uendelig Tilnærmen til den bestemte bevidste Attraa, uden at dog denne derfor kommer som et sidste Moment, da den tvertimod som et nyt Udgangspunct kommer med eet Slag og ikke lader sig forklare af alle de foregaaende. Hele Fylden og hele det Territorium, hvorpaa Livet paa dets forskjellige Udviklingsstadier skal bevæge sig, er givet; hele Livets Horizont er givet med al dens Mangfoldighed (men netop fordi Jeget ikke er givet, kunde maaskee paa det høieste Approximations-Standpunct det Spørgsmaal fremstaae som Resultat: hvorfor man ikke saae Jorden, som jo dog ogsaa var et Himmellegeme paa Himlen); – derfor, ligesom Planten fængslet til eet Punct, udaander det sin Længsel, hendufter sin Attraa; men Længselen og Attraaen er ikke saa bestemt, at den river ham op af Jorden for at finde det Søgte. Tvertimod synes det Attraaede i store Masser at glide forbi ham, og naar han vil gribe efter det Enkelte og igjen lader det være, saa er det ikke, fordi det forsvinder for ham, – thi i saa Fald vilde Begjerligheden enten være saa stærk, at den pludselig rev ham løs af den Jordbund, hvori han spirede, eller dog lade Øiet med Ingeborgs Blik forfølge den Forsvindende – men fordi der i samme Nu viser sig noget ligesaa Herligt og Skjønt, der, igjen forsvindende, afløses af noget ligesaa Herligt og Skjønt osv., – og dette igjen ikke, fordi det virkelig er Tilfældet med hele den udviklede Fylde, at Alt i den er lige skjønt osv., men fordi Individet paa dette Standpunct ikke har udsondret sig og derfor egenlig ingen Maalestok kan anlægge, end ikke den, som Planten har, der lukker sig i Uveir eller ved profan Berøring (fordi Planten ikke har Attraa i den Betydning). – Og hvorledes skulde jeg bedre udtrykke det end ved at erindre om Pagens Henrykkelse over enhver Pige, han seer paa sin Vei, ja endog yttre det Samme med Hensyn til den gamle Dr. Bartholos Huusholderske. Saaledes vil det nu ogsaa være

evident af det Foregaaende, hvori det Eiendommelige ved dette Standpuncts Melancholie ligger, at den nemlig fremkommer derved, at hele Livets Fylde trykker ned og saa at sige overvælder, hvorimod det Melancholske paa et andet Standpunct (det romantiske) kan yttre sig, idet Individet, forfølgende sin forsvindende Gjenstand, ligesom standses af – hvad det vilde kalde – den magre prosaiske Verden.

Det, der ikke gaaer op i Ideen, er det Tilfældige og Uvæsentlige, som fremkommer deraf, at den ved Fremstillingen af den i en bestemt Personlighed faaer en fremmed Tilsætning. Saaledes det i Pagen, at han som det synes er forliebt, ret egenlig i Grevinden; men deels bestaaer det jo dog med det, jeg nylig har udhævet, og deels er Pagen i *Figaro* derved kommen lidt ud over Stadiets sande Midte, og derved sees et Glimt af det tredie Stadiums ene Side. – Saaledes i Papageno Duetten i 4de Act, som viser, at Mozart har ladet hans Standpunct afrunde sig til Bevidsthed i ham – (maaskee dertil hele hans Vandren omkring? Man paalægger ham Taushed, Ophold i Isis og Osiris, hvor netop det Flygtige maa sætte sig). Istedetfor at i Don Juan det første og andet Stadium først afrunder sig i det tredie, saa har Mozart ladet et Individ paa dette Standpunct komme til Tilfredsstillelse. Paa samme Maade, skjøndt det der ikke er saa iøinefaldende, er ogsaa Pagens Forliebelse at forklare.

Anm.: Ligger der ikke noget Uskjønt i Pagens Kjerligheds Vaagnen m. H. t. det endnu ikke udviklede Sandselige? Lader det sig maaskee forklare af det italienske Liv som naturligere for det?.

Men Længselen bliver bestemtere eller rettere sagt: det første Stadium maa gjennem en Modsigelse (en bestandig Attraa og altfor stor Tilfredsstillelse og dog ikke Tilfredsstillelse) gaae over til det andet Stadium. Længselen løsriver sig fra Jordsmonnet og begiver sig paa Vandring. Hurtigere pulserer Hjertet, hurtigere forsvinde og fremkomme Gjenstande, men dog inden enhver Forsvinden et Nydelsens Nu, kort men saligt, Sct. Hansormsagtigt glimrende, sommerfuglagtigt ustadigt og flygtigt, utallige Kys, men saa hurtigt nydte, som om han frarev den ene Pige dem for at give den næste dem, og dog med en stundom glimtviis fremtrædende Attraa efter en dybere Tilfredsstillelse, som dog aldrig faaer Tid til at gestalte sig som saadan.¹

Dette er det andet Stadium:

2) *Papageno i Tryllefløiten*², ligesom Plantelivets perpendiculaire Retning afløses af Locomotionens Horizontale. Det Melancholske kommer her slet ikke til at gestalte sig som paa det foregaaende

Standpunct, fordi den paa Nydelsen følgende Attraa i samme Øieblik tilfredsstilles af en ny Nydelse ... om end ikke tilfulde (cfr. det Foregaaende) saa dog saaledes, at den resterende Attraa igjen tilfredsstilles af en ny Nydelse ... om end ikke tilfulde, – og saaledes i det Uendelige. Det er ikke det melancholsk sig ligesom fixerende Blik, der ved den ny fremtrædende Gjenstand ligesom ikke kan glemme den foregaaende – og saaledes i det Uendelige; det er ligesom Sjælens Concentration i Øiet i et Nu paa eengang – een Gjenstand – og saa paa den næste i det Uendelige; men dog saaledes, at den fulde Concentration ikke finder Sted, fordi der næsten i samme Nu frembyder sig en ny Nydelse.

Og hermed nærme vi os til det tredie Stadium 3) D. Juan, der netop er Eenheden af begge og det sidste Stadium af den umidd: Udvikling. (at jeg forøvrigt kalder den umidd:, dermed har jeg villet betegne, at den netop som Stræben endnu ikke er kommen til Bevidsthed om sit Forhold til Verden men magnetagtigt søger sin Tilfredsstillelse). Dette Stadium er Eenheden af de to foregaaende, idet den dybe, uendelige melancholske Udsugen af hele Kjerlighedens Fylde (liig det Horn, Thor drak af hos Loke, hvis Spidse stod i Verdenshavet) paa den ene Side forenes med den yppige Mangfoldighed, og den hele Stræben saaledes er uendelig saavel i Intensitet som Extensitet og forsaavidt i en stadig Modsigelse med sig selv. Forøvrigt troer jeg, at det første Moment (Intensitetens) ikke er noksom udhævet i de Bearbejdelser man har af D. Juan, ihvorvel der naturligviis hos Mozart findes betydelige Vink i saa Henseende.

Kun een Bemærkning endnu: alle tre Stadier ere naturligviis som umidd. reent musicalske^b, og ethvert Forsøg paa en anden Fremstilling lægger let for megen Bevidsthed ind i dem.

(Anm: Begynder ikke i *Faust* det mere midd: Kjærligheds-Liv, forsaavidt han reproducerer D. Juan.).

Torsdag Eftermiddag d. 26 Jan: 37.

1 Det er det Standpunct, man finder hos Planten, hvor Han og Hun sidde paa samme Stengel.

2 Et Analogon til Papageno er paa en Maade Skjærvæk i »Apothekeren og Doctoren.«

[a] I gjenem denne Modsigelse fremgaaer Betydningen af det ægteskabelige Liv – Udsvævelse (thi [det] kan der ikke være Tale om paa det første Stadium)

b Jeg mener nemlig at det umidd. (lyriske) Standpunct fuldendes gjenem en stadig Stigen (Prosa – umidd. musicalske Vers – reflect. music. V. – Musik) i Musik. Derfor ere alle Reflexioner derover saa magre, fordi det er et langt einfachere medium, man har at udtrykke sig[i] –. Musikens Betydning ved Behandling af Afsindige. Musiken fuldender det umidd. Standpunct, ligesom Gjerning et andet, Begrebet et andet-